

«РОЗКАЖИ НАМ, ПИСАНКО, РОЗКАЖИ...»

Виховний захід

Р. П. Щур, спеціаліст вищої категорії, старший учитель,
Козацька ЗОШ І–ІІІ ст., Звенигородський р-н, Черкаська обл.

Мета: розповісти учням про українську писанку, легенди, пов'язані з нею; ознайомити із символікою знаків на писанках; провести заочне відвідування Коломийського Музею писанки; виховувати повагу учнів до традицій та звичаїв свого народу, любов до рідного краю; розвивати уяву, творчі здібності дітей; формувати систему ціннісних орієнтацій.

Обладнання: макет української хати; дерева; куточок для розпису писанок; великі ілюстрації писанок; екран та мультимедійний проектор; комп'ютерні презентації «Символи на писанках» та «Музей писанки в Коломійі».

Хід заходу

Зала прибранна в українському стилі: центральна стіна оздоблена великими мальованими писанками; праворуч стоїть макет української хати; ліворуч — куточок для розпису писанок. Діти одягнені в українські костюми.

Учні виконують пісню «Хай розквітне Україна» (сл. В. Верховеня, муз. М. Ведмедері).

На столі — духмяна паска,

А круг неї писанки.

Уділи нам, Боже, ласки

На всі дні, на всі віки!

Не мала у нас родина,

Та молитва всіх єдна:

Хай розквітне Україна,

Як в погожі дні весна!

Катерина

Моя рідна сторона — Україна мила,

А зовуть мене всі просто: Катерина!

Із джерела я води наберуся,

Називають мене лагідно Катруся!

До криниці піду я стежинкою,

Називають мене Катеринкою!

О, на стежці яйце!

Не до сподоби мені це!

Мабуть, Курка Ряба знесла

І на місце не віднесла!
Треба із собою взяти
Та бабусі показати.
А бабуся спече паску,
Буде в ній добро і ласка.
Ще й з родзинками, й медком,
Буде паска з молоком.

Бабуся

Моя рідна Катерино,
Лагідна моя дитино!
Завтра свято, тож давай
Мені в хаті помагай.
Підмети, помий підлогу,
Потім сядем на розлогу,
Вербу будем малювати,
Свою хату прикрашати.
А потім навчу тебе я
Малювати писанки.
Ось поглянь, які вони.

Катерина

Буду в хаті прибирати
Й писанки навчусь писати.
Ось принесла свіже яйце,
Воно кругленьке, мов сонце.

Бабуся

Давай яйце ми зробимо пасхальним
І розмалюємо так, щоб словом схвальним
Круг люди говорили нам.

Катерина

Я згодна, рідненька, з тобою.
І фарби ось несу з собою!

Яйце

Здійснилась моя мрія,
Справдилась моя надія.
На майбутнє із сьогодні

Я яйце вже великоднє.

Виходять всі учасники. Виконують танець із писанками.

Хлопчик. Бабусю, куди поділося яйце?

Бабуся. Та це ж яйце мандрівне. Хотіло воно дива по світі пошукати.

Хлопчик. І що ж з ним сталося?

Бабуся. Ось ми з онучатами вам зараз розповімо.

1-й учень. Яйце було гарним, біленьким, раділо від того, що з'явилося на світ і вирішило помандрувати по ньому. Скотилося воно з гори, покотилося по стежці. І ось зустріло наше яечко на своєму шляху село. У тому маленькому селі жили колись добрі, працелюбні люди. Вони вирощували жито, пшеницю, овочі, а біля будинків буяли сади.

2-й учень. Люди були щасливі, вони усміхались і співали. Але їх щастю позаздрив злий чаклун, який мешкав на краю села в темному будинку. Він не вмів усміхатися, ніколи не радів, а на його полі ніколи не зрів урожай. Чаклун промовив закляття, і на село впала темрява. У садах почали сохнути дерева, на полях зав'яла пшениця.

3-й учень. Селян здолали хвороби, вони забули, що таке радість, любов, усмішка. Довгий час тривало те лихо. Але ось у село завітав мандрівник-мудрець. Він жахнувся від того, що побачив, і вирішив допомогти людям. Мандрівник завітав у кожну оселю і подарував фарби — жовту, червону, блакитну і зелену.

Мандрівник. Згадайте, якого кольору небо — цей колір подарує вам здоров'я, колір ружі подарує радість і любов, колір сонця — стиглий урожай, а колір весняного поля допоможе відродженню природи.

А згадати вам усе це допоможе те, з чого народжується життя.

Бабуся. Довгий час селяни не могли зрозуміти, що їм зможе допомогти, аж поки не побачили, як із яечка вилупилося маленьке курча. Тоді люди зібрали всі яечка, пофарбували їх у жовтий, червоний, зелений, блакитний кольори, вийшли за село і почали співати. Відразу небо стало ясным, на полях піднялася пшениця, розцвіли сади, а люди усміхались і раділи.

Катруся. А наше яечко продовжувало мандрувати, щоб допомогти всім, хто цього потребує.

4-й учень

Яечко розмальовано, барвисте,
Ним тішиться дорослий і дитя,
Творіння рук людських святе і чисте,
Маленький символ нашого буття.

5-й учень. Наше яечко продовжувало котитися далі.

Воно спостерігало за життям, раділо, коли бачило щасливих, і допомагало тим, хто потрапив у біду.

Одного разу завітало яйце в село, у якому чомусь було дуже тихо і сумно. Яйце звернулося до дерева, яке стояло понуреним над засохлим джерельцем.

Яйце. Що сталося?

Дерево (важко зітхаючи). Уже півроку, як нашу землю залишила радість. Наше сільце минають дощі, вітри видувають насіння із землі, а сонце палає так, що висохли і ріка, і джерела, навіть вночі дуже спекотно. Люди тривалий час намагалися зарадити лихові, сіяли та сіяли нове насіння, але марно... Тепер вони стали кволими і безсилимими, а все, що залишилося з минулих урожаїв, віддають дітям. Але що буде далі?

Дерево знову зітхнуло і ще більше похилилося.

Бабуся. Сумно стало яєчкові від такої розповіді й вирішило воно негайно допомогти селищу.

Катруся. В одному маленькому дворикі біля піску тихо і невесело гралися діти. Яйце покотилося до них і почало качатися по піску. Здивовані дітки побачили, що після яєчка залишається слід, схожий на ромб. Потім яйце почало підскакувати, і в центрі ромба з'явилися великі цяточки. На останок яєчко прокотилося ще раз, залишаючи на піску довгу пряму лінію, і завершило малюнок короткими відростками від тієї лінії. Лінія стала схожою на грабельки, що стояли біля клуні. Діти повеселішали і почали малювати на піску такі самі знаки.

6-й учень. Сталося диво. Загримів грім, насунули темні хмари, і пішов рясний дощ. Дерево розпрямило своє гілля, джерельце наповнилося водою, а на городах почали проростати паростки. З хат повибігали здивовані люди, вони раділи і танцювали під дощем. Діти розповіли батькам, що сталося, показали їм яйце. Селяни були дуже вдячні йому.

7-й учень. Одна жінка, яка любила малювати, узяла яєчко, віднесла додому і нанесла на нього ті знаки, що були на піску. Ромб — то символ землі, цяточки — насіння, а «грабельки» — символ дощу. Наше яєчко стало таким гарним!

Учні виконують пісню «Писанки» (сл. С. Жупанина, муз. В. Таловирі).

Ввечері матуся нас чарує,

Писанки святкові нам малює,

Віск черпає писчиком із блюдця —

Очі мами лагідно сміються.

Очі мами святяться у ласці,

Квітоньки на писанці зірчасті,

А на другій півники та бджоли,

Ми таких не бачили ніколи.

А на третій писанці — зірниці,

Ще й під ними золоті жар-птиці.

На четвертій — олені та сарни,
А на п'ятій рушничок прегарний.

Ввечері матуся нас чарує,
Писанки на свято нам малює.
Дивиться і тішиться матуся:

Я у неї малювати вчуся.

Бабуся. Задоволене тим, що воно стало тепер писанкою, яйце покотилося далі.

1-й учень. Коли наше гарненьке яечко завітало в наступне село, воно здивувалося тому, що побачило. І дорослі, і діти весело усміхалися, сади і поля зеленіли, достигали овочі й фрукти, люди радісно працювали біля своїх садиб. А їх будиночки милували око квітами та півнями на стінах. На призьбах сиділи діди з онуками і видно було, що їх не тривожать хвороби. У всьому відчувався такий спокій і щастя, що забувалося все погане і зле.

2-й учень. В одному дворі серед курей гордо походжав півень. Писанка підкотилася до нього.

Писанка. У чому причина такої радості й щастя?

Півень. У нашому селі завжди жили працелюбні люди, завжди панували любов і спокій. А ще з давніх-давен наші селянки навесні пишуть писанки. На тих писанках вони зображують знаки — символи здоров'я і довголіття. Щоб ніхто не хворів, на яєчках пишуть сонечко, коня, ружу, рибку. А безконечник сприяє тому, щоб наші люди жили довго, щоб нещастя не приходило до них і щоб у пасічників був гарний медозбір. У кожному домі пишуть і зберігають писанки..

3-й учень. Попрощавшись з півнем, писанка весело покотилася далі зеленими луками. Не встигла писанка відкотитись від села, як її наздогнала дівчинка.

Дівчинка. Я чула, як ти розмовляла з півнем, і хочу тобі дещо розповісти. Одного разу я захворіла, бо довго гралася під дощем. Моя бабуся, яка дуже багато знає і вмє, узялася мене лікувати. Я дуже швидко одужала. Бабуся розповіла мені про трави, що лікують дітей і дорослих, і навчила мене малювати їх на писанках. Наприклад, вербова гілочка допоможе відновити сили після хвороби, кукурудза має багато лікувальних властивостей, а з насіння соняшника роблять олію, яка теж корисна. Також бабуся розповіла про п'явки, які допомагають при головних болях. Тепер я пишу писанки із соняшником, із гілочками сосни та верби, з п'явками та кукурудзою. Я хочу, щоб ти розповіла про це всім добрим людям, щоб вони не хворіли, а якщо вже таке сталося, щоб знали, як вилікуватися.

Посеред зали — квіткова галявина. Нею проходить дівчинка.

1-ша дівчинка. Які гарні квіти! Колись прабабуся мені розповідала легенду про те, що у квітках заховано душі дітей, і вони виходять звідти, коли народжується немовля. Після смерті людини її душа повертається в квітку, а потім її забирає володар підземного світу.

Жінки, які довго не мають дітей, повинні писати писанки з квітами і дарувати їх діткам. І тоді богиня неба подарує їм дитину.

2-га дівчинка. А моя бабуся розповідала, щоб зустріти своє щастя, малювали на яечку символи кохання.

1-ша дівчинка. Що ж то за символи?

2-га дівчинка. Давно символом кохання вважають голуба. Не знайдеш у світі такої пари, як пара голубів. Якщо хочеш мати щасливу сім'ю, то намалюй голубів на дубі. Кохання символізує смерека. Для того щоб дізнатися, через скільки років дівчина вийде заміж, питають про це у зозулі. Тому і зозуля є символом кохання. А щоб бути завжди у парі з коханим, пишуть квітки з парними пелюстками.

Діти виконують пісню «Писанка».

Ясного дня з неба сонечко гріє,

Все на землі його сяйву радіє.

Дощик пройшов — і усе оживає,

Так і з душею буває.

Приспів:

Розкажи нам, писанко, розкажи,

Гарні візеруночки покажи,

Розмалюєм писанку ми як слід,

Щоб не переводився славний рід.

Писанки різні на світі бувають,

Писанки свято весни прикрашають.

Хай пам'ятають дорослі й малі:

Писанка — символ життя на землі.

Кожна родина сьогоднішнє свято

Буде у серці з любов'ю вітати.

Коли Господь пригортає всіх нас,

Славимо, славимо день цей і час.

4-й учень. З давніх-давен люди звертаються до Бога з молитвою, здіймаючи руки до неба, благаючи захистити від лиха та зла. Тому рука, розкрита долоня стала символом захисту.

Охоронцем домашнього вогнища завжди вважали вужа, а оберегом господи від грому і

пожежі — півня. Найсильнішою захисницею всього живого є Мати-Берегиня. Люди

малювали їх зображення на стінах житла, вишивали, ліпили з глини. Але найбільшу силу ці

обереги мають, якщо їх написати на білому яечкові. Якщо в кожній сім'ї писатимуть писанки з такими символами, то село минатимуть біди.

Чоловік. Біля нашого села росте ліс. Багато користі від лісу: він дарує нам дрова, пригощає грибами та ягодами, а також є чудовим місцем для відпочинку. Але в лісі живуть хижі звірі та завдають нам шкоди. Як ми не намагаємося оберігати господарство, але неприємні випадки все ж трапляються, особливо взимку.

Яйце. Лісовим тваринам важко взимку. Тому ви, люди, повинні їм допомагати. Щоб менше траплялося лиха, краще оберігайте свої господарства. А ще допоможуть вам писанки із символами попередженнями. Про хижих тварин нагадають «зуби вовка» і «ведмежі лапи», про те, що потрібно оберігати городину — «заячі вуха», а про небезпеку від хижих птахів нагадає «дзьоб крука». Якщо такі писанки зберігати вдома, то вони оберігатимуть свійських тварин і нагадають вам про небезпеку.

У спеціально оформленій частині зали сидить жінка, яка пише писанку.

Хлопчик

Виводить мама дивним писачком
По білому яйці воскові взори.
Мандрує писанка по мисочках
Із цибулиним золотим узваром,
З настоящим на травах і корі,
На веснянім і на осіннім зіллі —
І писанка оранжево горить
У філіграннім сплеті ліній.

Дівчинка

То вже дзвенить, як згусток сонця,
Буяють буйно квіти у росі,
Олені бродять в березневім сонці.
І стилізовані сплітаються сади
У мареві густих обрамлень,
Мереживом найтоншим мерехтить
Геометричний космацький орнамент.
І я поплив у світ дитячих мрій
На білі коліскові оболоні...
Котились писанками із гори
Ясні сонця у мамині долоні.

Жінка. Якщо ви пройдете вулицями нашого села, то побачите біля кожного двору калину чи вербу, а все наше сільце оточують ліси. Далекі наші предки вірили в чарівну силу дерев і передали цю віру нам. Щойно народжується дівчинка, її обмивають у купелі з відвару листя

калини та верби. Те листя дає жіночу силу, жінка стає потім гарною дружиною і народжує здорових дітей. Коли народжується хлопчик, на його честь саджають дуб і купають немовля в настой з дубового листя. Саме зараз я пишу на писанці дубовий лист і подарую цю писанку синові, щоб його сила не вичерпувалася. Писанками із калиновим, дубовим листям та гілочками верби обмінюються навесні мої односельчани. Доки пишуться наші писанки і стоять дуби, сила наша не послабне.

5-й учень. Отак котилися писанки звідусіль та й зустрілися на перехресті жвавих шляхів у місті Коломиї Івано-Франківської області. На майдані, біля прекрасного храму зібралось багато людей. Був Великдень — день воскресіння Ісуса Христа.

6-й учень. Писанки підкотилися ближче і побачили, що люди тримають у руках кошики з пасочками, а також крашанками і писанками. Писанки зраділи, що їх так багато. А ще вони побачили, що на деяких писанках зображені християнські символи. На одній писанці була зображена гарна церква, на іншій — 40 клинців, а також були писанки з хрестами, оточеними безконечником і з надписами «Христос Воскрес».

7-й учень. Це була така краса — безліч яскравих гарних писанок! Усі писанки перезнайомилися, розповіли кожна про свої орнаменти, походження, узяли участь у святкуванні.

1-й учень. Дивовижні, чудові, гарні, барвисті, яскраві, яких ще слів потрібно дібрати, щоб змалювати красу, що випромінюється з великодніх писанок.

2-й учень. Писанка — це символ України. У багатьох куточках світу наші земляки зберігають її образ у своєму серці. Адже у будь-якому куточку землі людям потрібен символ добра.

3-й учень. Як символ невмирущості роду і народу українського крутиться неземна велетенська писанка у Вегровілі, що стала символом української громади в Канаді.

4-й учень. А кожен, хто відвідує Україну, прагне як пам'ятний сувенір узяти собі на згадку писанку.

Учитель. Саме тому 1987 року в Коломиї було відкрито музей писанки, де показано найкращі орнаментальні мотиви писанкарства з різних регіонів України. Музей такого профілю, єдиний у світі, став можливий завдяки винайденню технології консервації писанок. Нова сторінка історії музею розпочалася з побудови спеціалізованого будинку, центральна частина, якого має форму яйця заввишки 13 м, що ззовні розмальоване, як писанка. На цей час музей перетворився на своєрідний храм мистецтва, звичаїв та традицій. Там можна побачити понад 10 тисяч писанок. Більшість є роботами українських майстрів писанкарства Гуцульщини, з Тернопільської, Львівської, Вінницької, Черкаської, Кіровоградської, Одеської та інших областей. Є також екземпляри з Білорусії, Польщі, Китаю, Ізраїлю, Індії, Алжиру, Чехії, Швеції, США, Канади, Пакистану та Індії.

Крім писанок із курячих, гусячих та страусиних яєць, там виставлені роботи з каменю, бісеру, дерева та декоративного золота.

Музей Писанки в Коломиї — єдиний у світі культурний заклад спеціально для збереження і експонування творів писанкового розпису — писанок.

Живи, писанко!

1-й учень. Буди в серцях людей живі спогади про рідну домівку, вулицю дитинства, село, рідних і односельчан.

2-й учень. Хай звичаї народні передаються із покоління в покоління.

3-й учень. Сподіваємося, що писанкарське мистецтво не піде в небуття.

4-й учень. Тішитиме красою.

5-й учень. Дивуватиме фантазією.

6-й учень. Збагачуватиме дух і душу.

Усі. Житиме!

7-й учень. Золотая зіронька мерехтить над хатою,

8-й учень. Хай наша родинонька та буде багатою.

9-й учень. Хай завжди на покутті сонечком — хлібина.

10-й учень. Хай живе у злагоді вся наша родина.

11-й учень. На родиннім дереві хай не сохнуть віти.

Усі. Щоб не розучилися ми свій рід любити.

Діти виконують пісню «Христос Воскрес».

Христос Воскрес —

Усе радіє,

Сміється сонечко з небес,

Прозора річечка леліє.

Христос Воскрес,

Христос Воскрес!

Пташки співають

В полі, в лісі.

І ллється дзвін аж до небес,

Де білі хмарки розлилися:

Христос Воскрес,

Христос Воскрес!